Betänkande ReUB 5/2026 rd─ B 6/2026 rd

Revisionsutskottet

Tillsyn över partifinansieringen 2025 – Statens revisionsverks berättelse

INLEDNING

Remiss

Tillsyn över partifinansieringen 2025 – Statens revisionsverks berättelse (B 6/2026 rd): Ärendet har remitterats till revisionsutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- överinspektör Malviina Vahtera, Statens revisionsverk.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

I partilagen (10/1969) finns bestämmelser om öppenhet i partifinansieringen som är förpliktande för partier och partiföreningar. En större öppenhet i partifinansieringen väntas öka förtroendet för den politiska verksamheten och därigenom även höja valdeltagandet. Partilagen har också som mål att motverka korruption och den typen av inflytande på partierna som bygger på olämpliga bindningar.

Statens revisionsverk har i enlighet med lagen till uppgift att övervaka partifinansieringen. Revisionsverkets tillsynsobjekt i enlighet mer partilagen är de partier som registrerats i partiregistret, partinära sammanslutningar samt de distrikts- och kvinnoorganisationer som nämns i statsrådets beslut om partistöd. Antalet tillsynsobjekt varierar årligen beroende på hur många olika partiföreningar som nämns i statsunderstödsbeslutet. Det finns sammanlagt cirka 150—170 tillsynsobjekt, och av dem granskades totalt 61 år 2025.

Revisionsverket övervakar att de sammanslutningar som står under tillsyn iakttar bestämmelserna om bidrag enligt partilagen, redovisning av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen samt utarbetande och inlämnande av anknytande handlingar och uppgifter. Statens revisionsverk kan i sin tillsynsuppgift granska ett tillsynsobjekts bokföring och medelsanvändning och vid behov uppmana tillsynsobjektet att fullgöra sina lagstadgade skyldigheter. Granskningarna 2025 gällde beroende på tillsynsobjekt åren 2021—2024. Riksdagspartierna granskas årligen, övriga tillsynsobjekt med 2—4 års intervall.

Tillsynen över partifinansieringen

Enligt revisionsverket har de partier och partiföreningar som var föremål för granskning i huvudsak iakttagit partilagens bestämmelser om finansiering väl, även om det också upptäcktes brister. Tillsynsobjekten kan också retroaktivt göra aktuella redovisningar om mottaget stöd i revisionsverkets redovisningsregister. De tillsynsobjekt som granskades 2025 lade till aktuella redovisningar som gällde åren 2021—2024 i redovisningsregistret till ett värde av sammanlagt cirka 189 000 euro. Dessutom korrigerade och kompletterade tillsynsobjekten sina tidigare redovisningar och sammandrag av redovisningarna. Åren 2021—2024 redovisade tillsynsobjekten sammanlagt 20,9 miljoner euro i utomstående bidrag i registret. Revisionsverket anser att de aktuella redovisningarna till väsentliga delar är riktiga efter kompletteringarna och att de till väsentliga delar ger korrekta uppgifter om de bidrag som de granskade sammanslutningarna har fått.

Under tillsynen framkom också problem eftersom revisionsverket inte fick tillgång till alla tillsynsobjekts bokföring och därmed inte för alla tillsynsobjekts del kunde säkerställa huruvida de har iakttagit skyldigheterna enligt partilagen. Fyra tillsynsobjekt lämnade inte in någon bokföring för granskning, eftersom de enligt de uppgifter som erhölls vid granskningen inte hade någon aktiv verksamhet. Tre tillsynsobjekt lämnade endast delvis in sin bokföring. I redovisningsregistret saknades också dokument, redovisningar och uppgifter enligt partilagen, som tillsynsobjekten förde in i registret under granskningens gång. Revisionsverket kunde inte alls nå en del av ett riksdagspartis distriktsorganisationer. Vid sakkunnigutfrågningen framkom det att vissa av dessa distriktsorganisationer saknade nödvändiga personer och därför inte hade någon verksamhet, varvid de inte kunde lämna in de handlingar som partilagen förutsätter för 2023—2024.

Tillsynen över partistödet

Statens revisionsverk är också tillsynsmyndighet för det statsunderstöd, det vill säga partistöd, som avses i partilagen. Statsunderstödet betalas till de partier som är företrädda i riksdagen. Efter riksdagsvalet 2023 hade nio partier som var företrädda i riksdagen rätt att få statsunderstöd. Vid utgången av 2024 fanns det sammanlagt sjutton partier antecknade i partiregistret. Vid tillsynen över statsunderstödet granskar Statens revisionsverk om partilagens bestämmelser och villkoren i understödsbeslutet har iakttagits vid användningen och rapporteringen om användningen av statsunderstödet.

Partistödet är avsett att användas för att stödja partiernas politiska verksamhet, informationsverksamhet och kommunikation. Ett parti ska använda fem procent av sitt understöd för verksamheten i partiets distriktsorganisationer och fem procent för den politiska verksamhet som kvinnor i partiet bedriver.

Enligt revisionsverket noterades endast enstaka brister i redovisningen och användningen av statsunderstöd, med undantag för ett tillsynsobjekt. Partiet i fråga hade inte uppfyllt sin skyldighet enligt villkoren i statsunderstödsbeslutet att använda fem procent av det erhållna statsunderstödet för sina distriktsorganisationers verksamhet. Vid granskningen konstaterades det att partiet ska

återbetala 4 085 euro av det erhållna statsunderstödet till statsrådets kansli. Partiet betalade tillbaka beloppet på eget initiativ.

Utskottet välkomnar att tillsynsobjekten har vidtagit korrigerande åtgärder för att avhjälpa de olika brister som framkommit under granskningen, och revisionsverket har inte behövt inleda vitesförfarande i tillsynen över partistödet.

Partistöd kan överföras till en annan sammanslutning för att användas för annan verksamhet än verksamheten i det parti eller den partiförening som nämns i statsunderstödsbeslutet. Mottagaren av det överförda understödet ska använda det i enlighet med villkoren i det ursprungliga statsunderstödsbeslutet. Vid tillsynen konstaterades det att partierna har haft ändamålsenliga förfaranden för att övervaka det partistöd som överförts.

Europeiska unionen har infört flera sanktioner mot Ryssland och Belarus efter det att Ryssland inledde sitt anfallskrig mot Ukraina 2022. EU-sanktionerna har också skrivits in i villkoren i avtalen om statsunderstöd. I avtalsvillkoren för partistöd nämns sedan 2023 att den som får statsunderstöd ska se till att inga medel eller ekonomiska resurser direkt eller indirekt blir tillgängliga för eller kan utnyttjas av de aktörer som upptagits i förteckningen över sanktioner. Understödstagaren bär ansvaret för att ta reda på sanktioner som gäller avtalspartner, underleverantörer, dem som tar emot överförda statsunderstöd, samarbetspartner och förmånstagare och att uppgifterna är korrekta.

Revisionsverket bad alla partier som får statsunderstöd om en redogörelse för hur de har försäkrat sig om att sanktionerna iakttas. Tillsynsobjekten var i regel medvetna om sanktionerna och vidtog åtgärder för att säkerställa att inga medel eller ekonomiska resurser direkt eller indirekt blir tillgängliga för eller kan utnyttjas av sanktionslistade aktörer. Vid granskningen upptäcktes ändå att två tillsynsobjekt inte hade vidtagit några åtgärder alls för att säkerställa att sanktionerna iakttas. Enligt uppgifterna från granskningen var de inte medvetna om sin skyldighet att ta hänsyn till sanktionerna. Vid granskningen konstaterades inga upphandlingar från sanktionslistade aktörer för ett enda tillsynsobjekt.

Utskottet anser det vara ytterst viktigt att revisionsverkets tillsyn över statsunderstödet 2025, liksom året innan, har fokuserat på iakttagandet av sanktionerna mot Ryssland och Belarus. Utskottet fäster uppmärksamhet vid att det fortfarande har funnits tillsynsobjekt som inte har varit medvetna om sina skyldigheter att ta hänsyn till sanktionerna. Utskottet betonar att partier, partiföreningar, partinära sammanslutningar och aktörer som står partiverksamheten nära ska sätta sig in i partilagen, de föreskrifter och instruktioner som kompletterar den samt statsunderstödsbeslutet och dess villkor och följa dem.

Revidering av partilagen

Utskottet har vid flera tillfällen i tidigare betänkanden lyft fram behovet av att utveckla valfinansieringslagen (273/2009) och partilagen (t.ex. ReUB 3/2012 rd, ReUB 1/2016 rd, ReUB 2/2017 rd, ReUB 1/2018 rd, ReUB 4/2022 rd och ReUB 11/2022 rd) och bland annat föreslagit att de avgifter som kandidater, förtroendevalda och riksdagsledamöter betalar till partierna inte ska betraktas som bidrag till partierna och att partilagens förteckning över vad som inte betraktas som

bidrag ska preciseras till denna del. Valfinansieringslagen och partilagen reviderades 2025. Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om kandidaters valfinansiering, partilagen, vallagen och 10 § i lagen om medborgarinitiativ (RP 190/2024 rd) baserade sig på regeringsprogrammet för regeringen Orpo samt delvis på proposition RP 254/ 2022 rd, som förföll vid utgången av föregående valperiod. I samband med reformen fogades till förteckningen i 8 § i partilagen över prestationer som inte betraktas som bidrag sådana avgifter för förtroendevalda som betalas till ett parti eller en partiförening och sådana prestationer som beviljats av Europeiska unionens institutioner och motsvarande internationella organisationer och som baserar sig på deras budgetar. Lagändringarna trädde i kraft den 1 juli 2025. Utskottet välkomnar att partilagen slutligen har ändrats på det sätt som nämns ovan.

Statens revisionsverk lyfter i sin tillsynsberättelse vidare fram behoven av att ytterligare revidera partilagen samt vid revisionsverkets begränsade tillsynsbefogenheter. Revisionsverket kan med stöd av partilagen endast utöva tillsyn över partier, föreningar som nämns i det statsunderstödsbeslut som avser partistöd samt partinära sammanslutningar. Avgränsningen i partilagen utesluter största delen av partiföreningarna från verkets tillsyn. Enligt revisionsverket borde tillsynsuppdraget breddas till att omfatta även lokalföreningar. Utskottet har tagit upp den här frågan tidigare i sitt betänkande ReUB 4/2023 rd och konstaterat att det är viktigt med öppenhet i finansieringen och att utskottet i detta avseende välkomnar en eventuell utvidgning av revisionsverkets tillsynsrätt. Utskottet har emellertid i samma betänkande betonat att när man överväger att utvidga tillsynsrätten bör byråkratin inte ökas och man bör se till att tröskeln att delta i lokalpolitiken inte höjs. Utskottets ståndpunkt i frågan har inte förändrats.

I och med de ändringar som gjordes i partilagen 2025 steg gränsen för det bidrag som ska redovisas separat från 1 500 till 2 000 euro. Enligt revisionsverket försämrar ändringen öppenheten i partifinansieringen, eftersom en större andel av de bidrag som ges till partier och partiföreningar i fortsättningen döljs för allmänheten. Samtidigt är det viktigt att finansieringen av partierna och partiorganisationerna är så öppen och insynsvänlig som möjligt för att målen enligt partilagen ska kunna genomföras och väljarnas politiska förtroende stärkas.

Revisionsverket har i samband med reformen av partilagen och valfinansieringslagen lyft fram behovet av ytterligare reglering av utländsk politisk finansiering. Den gällande lagstiftningen begränsar inte av vem eller i vilken utsträckning en kandidat kan ta upp lån för sin valkampanj. Den begränsar inte heller av vem eller i vilken utsträckning en partiorganisation kan ta upp lån för en valkampanj eller annan politisk verksamhet. Lån får till exempel tas emot av en utländsk privatperson eller ett utländskt företag. Till skillnad från lån har det fastställts olika begränsningar för bidrag, såsom det årliga maximibeloppet för bidrag från enskilda bidragsgivare och begränsningar som gäller bidrag från utländska aktörer. Revisionsverket anser att det är motiverat att införa ett totalförbud mot utländska lån.

Revisionsverket lyfter också fram sin begränsade rätt att få uppgifter, eftersom verket inte har rätt att kräva utredningar och tilläggsuppgifter av tredje parter för att samla in jämförelseuppgifter och säkerställa att uppgifterna och redovisningarna är korrekta. Skyldigheten att lämna uppgifter om partiernas finansiering gäller endast tillsynsobjekt. Utskottet har behandlat revisionsverkets rätt att få jämförelseuppgifter i sitt betänkande ReUB 11/2022 rd och i sitt utlåtande ReUU 7/2022 rd. I de sakkunnigredogörelser som utskottet då fick betonades det att föremålen för begäran om

jämförelseuppgifter noggrant ska definieras och avgränsas till de fall där det finns klara och motiverade misstankar om försummelse eller om att utredningen är felaktig. Utskottet konstaterade i sitt betänkande och sitt utlåtande att utskottet håller med de sakkunniga om att regleringen bör vara noggrant avgränsad och betonar att regleringen inte får göra det svårare att lämna bidrag eller minska enskilda personers och sammanslutningars vilja att ge ekonomiskt stöd till kandidaterna. Utskottet ansåg också att revisionsverkets rätt att få jämförelseuppgifter för att kontrollera riktigheten i redovisningar av valfinansieringen är viktig för att öka trovärdigheten i tillsynen. Det var då fråga om tillsynen över valfinansieringen, men enligt utskottet gäller detsamma också tillsynen över partifinansieringen, alltså skulle rätten att få jämförelseuppgifter också öka trovärdigheten i tillsynen över partifinansieringen.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Revisionsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 6/2026 rd.

Utskottets förslag till ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 11.6.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Johanna Ojala-Niemelä sd
vice ordförande Veijo Niemi saf
medlem Hanna Holopainen gröna
medlem Tomi Immonen saf
medlem Janne Jukkola saml
medlem Teemu Kinnari saml
medlem Hanna Laine-Nousimaa sd
medlem Ville Merinen sd.

Sekreterare var

specialsakkunnig Anne Kalliomäki.